

**Skol och barnomsorgsförvaltningen i
Jönköpings kommun
Modersmåls lärare arbetslag 2**

IT för gränslöst lärande och kommunikation i internationell perspektiv

Altoray, Tunde

Isai, Faredin

Islamovska, Tereza

Jusicic, Aida

Kremenovic, Petra

Kurtagic, Mirsad

Pavlov, Peter

Pilav, Amra

Sosuk, Maria

Yeter, Haldun

Projektarbete i samband med
ITiS arbetslagsutbildning
Ht 2001

Handledare, examinerator
Nils Fagerberg, Stefan Engberg

Sammanfattning

Vårt arbete heter It för gränslöst lärande och kommunikation i internationell perspektiv.

Denna rapport är skriven av tio modersmåls lärare från olika länder som arbetar tillsammans i Jönköpings Kommun. I projektet har flera hundra elever från olika grundskolor och gymnasieskolor i Jönköping deltagit.

Syftet med vårt arbete är att förstärka elevernas identiteten, öka förståelsen för den egna och andras kulturer och vidareutvecklar modersmålet genom att etablera och upprätthålla en stadigvarande kontakt och samarbete med elever i hemlandet.

Syftet är att elever och ungdomar i Sverige och utlandet ska kommunicera med datorn som hjälpmedel. Vi hoppas därigenom förbättra våra elevers kunskaper om sitt ursprungsland och sitt modersmål, knyta djupare kontakter via e-post samt öka datakunnandet, informationssökning och dokumentation.

Projektdeltagarna har i samarbete med eleverna skapat en hemsida för att på så sätt få kunskap och färdigheter i hur man skapar/designar en webbsida.

Arbetet med detta projekt har pågått under höstterminen 2001, ca fyra månader. Genom projektet har vi fått större förståelse för hur en dator fungerar och hur vi kan använda den i undervisningen. Projektet upplevdes väldigt positivt av oss alla då det resulterat i större kunskaper om den informationstekniken som håller på att utvecklas i rasande fart i hela världen.

I takt med att vi lärt oss behärska informationstekniken ser vi oerhörda möjligheter att använda den i vårt arbete och vår vardag.

Många av våra elever har fått en god kontakt med elever i andra länder och har därigenom utvecklat sina kunskaper om hemlandet och förstärkt sitt modersmål.

Vi har också genom kontakterna fått viktig information om utvecklingen och förändringen i skolan och samhället i övrigt.

Det mest betydelsefulla informationen vi fick genom våra kontakter var språket, dess utveckling och förändring.

Inledning

För eleverna och lärarna innebär den nya informationstekniken möjligheter att skapa nya kontakter med elever och lärare i andra länder.

Initialt var vi väl medvetna om att förutsättningarna för att upprätthålla sådana kontakter inte är så stora med tanke på elevernas och vårt datakunnande. Andra faktorer som begränsat möjligheterna har varit den tekniska utvecklingen vad avser datorer och datoranvändningen i vårt hemländer. Vårt mål är långsiktigt och vi hoppas att vi inom en snar framtid kommer vi att uppnå detta mål.

Syfte

Projektet syftar till:

att förstärka elevernas identitet, öka förståelsen för den egna och andras kulturer samt vidareutveckla modersmålet genom att skapa och upprätthålla stadig-varande kontakt och samarbete med elever i respektive hemland,

att modersmållärarna får större kunskaper i hanteringen av datorn och Internet,

att lära eleverna använda datorn och Internet på ett rationellt sätt genom att uppmärksamma dem på för- och nackdelarna samt möjligheterna och problemen vid användningen av datorer,

att ge eleverna mer kunskap och större förståelse för språkets utveckling och förändring, särskilt på Balkan p g a rådande politisk situation,

att genom IT tillämpa PBL-metoden (Problembaserat lärande) för kunskaps-inhämtning samt

att eleverna med stöd av lärarna skall få kunskap och färdigheter kring hur man skapar och underhåller en webbsida och genom den och e-post presentera sig och förmedla information och kunskaper till omvärlden.

Bakgrund

Deltagarna i denna projektgrupp arbetar som ambulerande modersmållärare i Jönköpings kommun, d v s de har flera skolor som sin arbetsplats. Alla arbetar inom grundskolan med undantag av ett par lärare som även undervisar inom gymnasie-skolan..

Majoriteten av lärarna kommer från Balkan men talar ändå inte samma språk. Övriga tre lärare är från Ungern, Turkiet och Thailand.

Under en arbetsenhetskonferens kom några lärare på idén att ansöka om kompetensutveckling inom ITiS för att lära sig att bättre hantera datorn och Internet.

Ett par lärare har längre dataerfarenhet och behärskar datatekniken ganska bra medan övriga är i det närmaste nybörjare. Den sistnämnda kategorin var inledningsvis skeptiska till förslaget. Efter ett par timmars överläggningar var alla överens om att söka ovannämnda kompetensutvecklingen som är ett måste för att kunna möta framtiden.

Vi anser att IT-tekniken kan bidra till att skapa nya kontakter med omvärlden, möjliggör informations-/kunskapsinhämtning och utveckla vårt modersmål i ett främmande land.

Efter en snabb inventering konstaterade vi att alla kursdeltagare har tillgång till egna datorer och Internet.

Merparten av våra elever har egna datorer med Internet-anslutning i hemmet. Däremot visste vi inte mycket om IT-utbredningen i de länder som vi hoppats knyta kontakter med.

En sak var vi säkra på, att IT håller på att växa i hela världen, och om det blir svårt att knyta några kontakter idag med våra landsmän i våra hemländer, det kommer att bli lätt att göra det inom kort tid.

I detta projekt skulle ingå alla grundskoleelever som deltar i modersmåls-undervisningen från åk. 2 t o m åk. 9. Man skulle bilda små grupper som ligger på ungefär samma nivå språkmässigt, lämna instruktioner hur man skall gå till

väga att knyta kontakterna, kommunicera med varandra, förmedla och inhämta information och kunskaper.

När vi var färdiga med själva planeringen och uppläggningsen av projektet, insåg vi att våra kunskaper inte räcker till för att genomföra projektet och uppnå vårt uppsatta mål. Vi bad vår rektor (Pia Håland) att anslå några extra timmar till fortbildning för oss som var nästan nybörjare i IT världen, samt 2 kvällars fortbildning för dem som behärskade bättre denna teknik.

Vår rektor och tillika handledare beviljade oss dessa fortbildningstimmar som vi haft stor nytta av. Vi upplevde att vi fick ett 100-procentigt stöd av handledarna.

Metod

När vi lärare hade beslutat för att delta i ITIS-kompetensutveckling satte vi oss ner för att planera genomförandet av projektet.

Först undersökte vi möjligheterna att genomföra projektet. Undersökningen syftade till att:

- kartlägga lärarnas kunskaper kring användningen av modern IT tekniken var tillräcklig,
- kartlägga förutsättningarna i våra hemländer. Avsikten var att undersöka IT-utbyggnaden samt elevernas och lärarnas kunskaper om den nya tekniken,
- lärarnas möjligheter till samarbete under projektets gång samt
- om tiden vi disponerar med våra elever räcker till.

Efter första mötet med dem som ingår i projektet konstaterade vi att vägen för att uppnå målet är ganska lång och svår men ej omöjlig. En del hinder på vägen dit var lätta att undanröja medan andra var lite svårare. Vi var starkt beslutna att genomföra projektet och klart övertygade om att vi förr eller senare skulle uppnå vårt mål.

När det gäller lärarnas kompetens bestämde vi oss för att med hjälp av självstudier och data- och Internetkurser skaffa den kompetensen som fodras för att genomföra projektet. Vi har under projektets gång kontinuerligt fått nya kunskaper inom IT.

När det gäller andra punkten är vi fullt medvetna om att IT är inte uppbyggt i våra hemländer på den nivå som vi önskar men vi hoppas ändå att åtminstone i storstäderna knyta kontakter med några skolor, institutioner och privatpersoner till att börja med och sedan utöka med kontakter i övriga delar av landet.

Vi är övertygade om att det finns elever i våra hemländer som är mycket intresserade av datorer och behärskar IT väl. Vi konstaterar att IT utvecklas i rasande fart även i våra hemländer. Vårt projekt kommer inte att ta slut i februari år 2002 utan det kommer att fortsätta länge till.

Vi som ingår i detta projekt träffas inte dagligen på våra arbetsplatser och vi arbetar inte med samma elever vilket försvårar samarbetet. Med hänsyn till detta beslutade vi att träffas minst varannan vecka för att diskutera

projektarbetet, utbyta erfarenheter och lösa uppkomna problem.

Den tid vi har tillsammans med eleverna uppgår till en träff, ca 60 minuter, per vecka. Naturligtvis räcker denna tid inte till för att genomföra detta projekt. Därför beslutade vi i samråd med eleverna att vissa arbetsuppgifter var tvungna att genomföras utanför ordinarie arbets-/lektionstid. Eleverna fick hemuppgifter och klar vägledning för hur de skulle genomföra hemuppgifterna. Eleverna fick också rapportera hur de löst olika problem för elevgruppen och handledaren (läraren).

Gruppstorleken varierade men var oftast fem elever per grupp. Elever från grundskolans tre stadier och gymnasieelever bildade egna grupper som arbetade självständigt.

Arbetsuppgifterna för de olika grupperna skilde sig åt väsentligt med tanke på gruppens språkfärdigheter och färdigheter i datoranvändningen.

Lågstadieeleverna börjar inte med läsinläringen i modersmålet förrän i åk 2 därför var det viktigt att välja lämpliga uppgifter till dessa elever och hjälpa dem så mycket som möjligt för att de inte skulle tappa lusten att arbeta. Oftast skrev de äldre eleverna eller handledaren åt dem när de mailade till sina vänner i hemlandet.

Det svåraste för både elever och handledare var att hitta webbsidor och e-postadresser i hemlandet så att den elektroniska brevväxlingen kunde börja.. En del handledare vände sig till hemlandets ambassad eller konsulat i Sverige för att få webbadresser till institutioner i hemlandet. Andra handledare hade lättare att hitta webbadresser i hemlandet och kunde därför snabbare komma i gång med den elektroniska korrespondensen.

De som inte lyckades hitta webbadresser i sina hemländer försökte knyta kontakter med landsmän i de andra Europeiska länderna såsom Tyskland, Finland och Danmark.

En handledare som inte lyckades hitta någon webbadress på sitt modersmål knöt kontakter med hemlandet genom traditionell brevväxling vilket har fungerat bra.

Eftersom gruppernas sammansättning är olika i många avseende valde de olika teman att arbeta med.

En undersökning av elevernas intressen visade på följande områden som de ville arbeta med:

- skolorna i hemlandet,
- om storstäderna,
- om städerna de själva eller deras föräldrar kommer i fråga
- om landets historia
- om landets geografi
- om landets religion
- om landets industri och naturtillgångar
- om sport
- om kända personer från hemlandet genom tiderna
- om musik och mycket annat.

De elever som kommit till Sverige i tidig ålder och har vaga minnen från sitt hemland väljer att skriva till mor- och farföräldrar för att fråga dem om exempelvis katterna, hundarna, korna, hästarna och de andra husdjuren som familjen hade när de lämnade landet. Oftast har barnen glömt namnen på dessa husdjur. Tyvärr är möjligheterna att knyta elektroniska kontakter oftast begränsade till större städer då tillgången till datorer är mycket liten på

landsbygdsskolorna.

Den grupp av elever som är födda och uppvuxna i Sverige har haft svårigheter att välja tema/område som de vill skriva om. De känner inte till likheterna och olikheterna mellan länderna.

Den sista elevkategorin är elever som nyligen kommit till Sverige. Dessa elever har mycket starka minnen från sina hemländer. Dessa elever skriver och forskar hur mycket som helst, om allt mellan himmel och jord. Det är i och för sig bra att de skriver mycket men vårt syfte är i första hand att aktivera och uppmuntra de språksvaga eleverna att kommunicera med kompisarna i hemlandet för att förstärka sitt modersmål och inhämta nya kunskaper om sitt ursprungsland.

Inledningsvis började vi vårt projektarbete med att undersöka tillgången till datorer och Internetuppkoppling i hemmet samt datavana/datoranvändning. Uppskattningsvis 80% av eleverna har tillgång till datorer i hemmet. Vissa hem har två datorer. Undersökningen visade också att eleverna använder datorn flera gånger i veckan, i första hand till spel. Hälften av eleverna använder Internet för informationssökning..

Den första uppgift eleverna fick var att via Internet söka information om hemlandet.

Därefter hämtade eleverna fakta om provinser och städer de har anknytning till. Vi sökte även efter skolors webbsidor i hemlandet och läste dessa tillsammans.

På skolornas hemsida hittade vi e-postadresser till lärare. Tillsammans med eleverna skickade vi e-post till lärare för att via dem få kontakt med andra elever.

Svaren dröjde i en del fall eftersom lärarna var beroende av rektors godkännande för att lämna ut elevuppgifter..

Medan vi väntade på deras svar arbetade vi vidare med elevpresentationer. Eleverna fick berätta om sig själva, sina familjer, skolan, intressen med mera. Presentationerna som eleverna gjorde sparades för att så småningom läggas ut på vår webbsida som vi parallellt arbetar med. Eleverna började bli duktiga på att hitta dit de ville. De ”vandrade” genom gatorna i sina hemstäder, hittade parkbänkarna där de suttit och ätit glass då de var på semester. Glädjen var gränslös och de önskade att vandringen genom hemstaden inte skulle ta slut. Intresset och viljan att knyta kontakter med oss var inte mindre hos våra landsmän.

Deras möjlighet att kommunicera med oss via Internet var begränsat då det oftast bara fanns en dator, på rektorsexpeditionen, på skolan.

Barnen vi kommunicerade med skaffade egna e-post adresser och skickade sina brev till oss från Internetcaféer. En del elever brukade chatta med varandra och det var höjdpunkten för båda parterna.

RESULTAT

Med hänsyn till omständigheter hos såväl oss som i våra hemländer anser vi att vi uppnått goda resultat.

Kunskapsnivån har höjts hos såväl elever som lärare under projektets gång. Framförallt har färdigheterna vad avser datoranvändning stärkts..

Innan projektet startade kände sig många av lärarna mycket osäkra vid datoranvändningen och det tog lång tid för dem att framställa dokument vilket gjorde att de undvek att använda datorn.

Vi lärde oss använda skanner, digital kamera samt hur man gör en hemsida.

Genom projektet har vi bl a lärt oss söka information på Internet snabbt och effektivt.

Vi ser datorn som ett viktigt arbetsredskap i vårt arbete med elever, bl a för informationssökning.

Den tid är förbi då vi drar runt med väskor fulla med böcker. Nu ryms mycket av den kunskap vi vill ge våra elever på en diskett.

Dessutom fick vi uppleva och erfara den nya PBL-metoden i skolarbetet som från början var främmande för oss modersmållärare.

Genom kontakterna med våra kollegor i hemlandet fick vi på ett bättre sätt lära känna varandra, utbyta erfarenheter samt förståelse för varandras arbetssituation.

Eleverna har också lärt sig att använda datorn och Internet på ett mycket effektivare sätt än vad de gjorde tidigare. Nu har eleverna insett att datorn är inte en leksak för att spela dataspel med utan ett mycket viktigt verktyg i skolarbetet och vardagslivet.

Eleverna har lärt sig att arbeta självständigt och i små grupper, hämta information från Internet, bearbeta och dokumentera den och slutligen rapportera, diskutera och utvärdera sitt arbete.

Eleverna har knutit många kontakter med jämnåriga i hemlandet och lärt sig mycket av varandra. Genom dessa kontakter har eleverna stärkt sin identitet, skaffat mycket kunskaper om hemlandets historia, kultur och levnadssätt.

Med dessa kunskaper i bagaget har eleverna fått bättre förståelse för sina vänner i hemlandet och sist men inte minst för sina föräldrar som är födda och uppvuxna i ett annat land än Sverige.

Slutsatser och diskussion.

Vi känner oss inte färdiga med vårt projekt och det är inte heller meningen att projektet ska sluta så fort vi har lämnat in rapporten men vi kan ändå dra följande slutsatser:

Att arbeta med problembaserad inläring (PBL) är ett bra arbetssätt för de elever som någorlunda behärskar sitt modersmål. Detta arbetssätt passar bäst för elever som är studiemotiverade, ansvarsfulla och har goda språkfärdigheter.

För de omotiverade och språksvaga eleverna passar inte PBL lika bra. Dessa elever hjälpte vi med urval av arbetsuppgifter som vi trodde passade dem och strukturerade arbetsuppgifterna så mycket som möjligt samt hjälpte dem med informationssökning på Internet. Vi valde arbetsuppgifter åt dem som vi trodde att de skulle klara av, strukturerade dem så mycket som möjligt, hjälpte dem att hitta rätt på Internet och sen lät vi dem att arbeta med sina uppgifter.

De svaga eleverna fick draghjälp av de duktiga och studiemotiverade eleverna med sina arbetsuppgifter. Under arbetets gång märkte vi att även föräldrarna hjälpte sina barn med en del uppgifter vilket uppskattades högt av oss lärare.

Att komma igång med projektet tog längre tid än vi förutsatte mycket beroende på att lärarnas och elevernas färdigheter i att hantera datorn och Internet var otillräckliga.

En annan mycket viktig faktor som försenade igångsättningen av projektet var den bristfälliga datortillgången och It-utvecklingen i våra hemländer.

Ett annat problem som bromsade vår framfart var den korta tiden som vi disponerade med våra elever i skolan vilket resulterade i att vi inte hade tillräckligt med tid att hjälpa dem.

Elevernas intresse och faktatörst om respektive land var stort hos såväl våra elever som eleverna i de andra länderna. Inom arbetslaget har vi fört många diskussioner om kvalitén på de uppgifter som lämnas av eleverna via exempelvis e-mail.

En annan mycket het diskussionsfråga i arbetslaget var missbruket av Internet genom användning av olämpliga webbsidor som sprider rasistisk eller fientlig propaganda och webbsidor med vålds- eller pornografiska bilder. Alla är medvetna om den risken trots att det finns "spärrar" för att förhindra att eleverna får tillgång till den här typen av sidor så är det praktiskt taget omöjligt att förhindra detta till 100%. Den här typen av budskap sprids dock inte enbart genom Internet utan även andra mer traditionella medier används till spridning av olämpligt budskap. Vi håller med Stig Roland Rask i boken "Med eller utan filter" där han skriver vikten i att arbeta i förebyggande syfte genom att prata mycket med eleverna om faran med dessa sidor (budskap) istället för att enbart förlita sig till att "spärra" åtkomsten.

Vi har även tagit upp frågan om integritetsskydd för publicerade namn på vår hemsida och beslutat att inte publicera några namn utan skriftligt godkännande från elev/förälder. Föräldrarna erhåller ett brev på sitt modersmål med information om vårt projekt samt att de skriftligen måste godkänna namn och bilder på sitt/sina barn på vår hemsida.

Avslutningsvis anser vi att projektet lett till större kunskaper om datoranvändning, Internet samt kunskapen om elevernas hemländer. Vi kommer att arbeta vidare med projektet i första hand med att bygga upp hemsidan på Internet.

Litteraturförteckning

Lathund för rapportskrivning av *Kjäll Göransson och Gunnel Colnerud*

Den fjärde basfärdigheten - *Stig Roland Rask (2000). KK- stiftelsens skrivserie*

Gunilla Jedeskog: *Datorn i undervisningen*

IT i världen *Bjessmo, Lars-Erik*

IT och lärande av *Stig Roland Rask*

Google Image Search *Beta*

ITiS workshop *Etik och källkritik*

Livet är möten *KK- stiftelsens skriftserie*

Lärare stimuleras arbeta internationellt *KK- stiftelsens skriftserie*

Etik i teori och praktik av *Stig Roland Rask*